

Zadatak 201 (Srna, gimnazija)

Riješi jednađbu: $\left(\frac{1}{2}\right)^x \cdot \left(\frac{2}{3}\right)^{x+1} \cdot \left(\frac{3}{4}\right)^{x+2} = 6$.

Rješenje 201

Ponovimo!

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad a^1 = a, \quad a^n \cdot b^n = (a \cdot b)^n, \quad a^{-n} = \frac{1}{a^n}, \quad (a^n)^m = a^{n \cdot m}.$$

$$a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x).$$

$$\begin{aligned} \left(\frac{1}{2}\right)^x \cdot \left(\frac{2}{3}\right)^{x+1} \cdot \left(\frac{3}{4}\right)^{x+2} = 6 &\Rightarrow \left(\frac{1}{2}\right)^x \cdot \left(\frac{2}{3}\right)^x \cdot \left(\frac{2}{3}\right)^1 \cdot \left(\frac{3}{4}\right)^x \cdot \left(\frac{3}{4}\right)^2 = 6 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \left(\frac{1}{2}\right)^x \cdot \left(\frac{2}{3}\right)^x \cdot \frac{2}{3} \cdot \left(\frac{3}{4}\right)^x \cdot \frac{9}{16} = 6 \Rightarrow \left(\frac{1}{2}\right)^x \cdot \left(\frac{2}{3}\right)^x \cdot \left(\frac{3}{4}\right)^x \cdot \frac{2}{3} \cdot \frac{9}{16} = 6 \Rightarrow \left(\frac{1}{2} \cdot \frac{2}{3} \cdot \frac{3}{4}\right)^x \cdot \frac{18}{48} = 6 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \left(\frac{1}{2} \cdot \frac{2}{3} \cdot \frac{3}{4}\right)^x \cdot \frac{3}{8} = 6 \Rightarrow \left(\frac{1}{4}\right)^x \cdot \frac{3}{8} = 6 \Rightarrow \left(\frac{1}{4}\right)^x \cdot \frac{3}{8} = 6 \cdot \frac{8}{3} \Rightarrow \left(\frac{1}{4}\right)^x = 6 \cdot \frac{8}{3} \Rightarrow \\ &\Rightarrow \left(\frac{1}{4}\right)^x = 16 \Rightarrow \left(4^{-1}\right)^x = 4^2 \Rightarrow 4^{-x} = 4^2 \Rightarrow -x = 2 \Rightarrow -x = 2 \cdot (-1) \Rightarrow x = -2. \end{aligned}$$

Vježba 201

Riješi jednađbu: $\left(\frac{1}{2}\right)^x \cdot \left(\frac{2}{3}\right)^{x+1} \cdot \left(\frac{3}{4}\right)^{x+2} = 24$.

Rezultat: -3.

Zadatak 202 (Srna, gimnazija)

Riješi jednađbu: $a^{2 \cdot x - 1} + a^{2 \cdot x + 1} = a^3 \cdot (1 + a^2)$.

Rješenje 202

Ponovimo!

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad a^1 = a, \quad a^{-n} = \frac{1}{a^n}, \quad a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x).$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju

$$a \cdot (b + c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b + c).$$

$$\begin{aligned} a^{2 \cdot x - 1} + a^{2 \cdot x + 1} = a^3 \cdot (1 + a^2) &\Rightarrow a^{2 \cdot x} \cdot a^{-1} + a^{2 \cdot x} \cdot a^1 = a^3 \cdot (1 + a^2) \Rightarrow \\ &\Rightarrow a^{2 \cdot x} \cdot \frac{1}{a} + a^{2 \cdot x} \cdot a = a^3 \cdot (1 + a^2) \Rightarrow a^{2 \cdot x} \cdot \left(\frac{1}{a} + a\right) = a^3 \cdot (1 + a^2) \Rightarrow \\ &\Rightarrow a^{2 \cdot x} \cdot \frac{1 + a^2}{a} = a^3 \cdot (1 + a^2) \Rightarrow a^{2 \cdot x} \cdot \frac{1 + a^2}{a} = a^3 \cdot (1 + a^2) \cdot \frac{a}{1 + a^2} \Rightarrow a^{2 \cdot x} = a^4 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 2 \cdot x = 4 \Rightarrow 2 \cdot x = 4 \cdot \frac{1}{2} \Rightarrow x = 2. \end{aligned}$$

Vježba 202

Riješi jednađbu: $a^{2 \cdot x - 1} + a^{2 \cdot x + 1} = a \cdot (1 + a^2)$.

Rezultat: x = 1.

Zadatak 203 (Ana, ekonomska škola)

Nađi vrijednost izraza: $\left(\operatorname{ctg} \frac{\pi}{6}\right)^6 + 4^{-\log 0.01}$.

Rješenje 203

Ponovimo!

$$\left(\sqrt{a}\right)^{2 \cdot n} = a^n, \quad \log 0.01 = -2.$$

$$\left(\operatorname{ctg} \frac{\pi}{6}\right)^6 + 4^{-\log 0.01} = (\sqrt{3})^6 + 4^{-(-2)} = 3^3 + 4^2 = 27 + 16 = 43.$$

Vježba 203

Nađi vrijednost izraza: $\left(\operatorname{ctg} \frac{\pi}{6}\right)^6 + 4^{-\log 0.1}$.

Rezultat: 31.

Zadatak 204 (Ana, ekonomska škola)

Riješi jednadžbu: $\frac{3^x - 3^{-x}}{3^x + 3^{-x}} = \frac{4}{5}$.

Rješenje 204

Ponovimo!

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad a^0 = 1, \quad a^1 = a, \quad a^{-n} = \frac{1}{a^n}, \quad a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x).$$

1. inačica

$$\begin{aligned} \frac{3^x - 3^{-x}}{3^x + 3^{-x}} = \frac{4}{5} &\Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{razlomak na lijevoj} \\ \text{strani proširimo sa } 3^x \end{array} \right] \Rightarrow \frac{(3^x - 3^{-x}) \cdot 3^x}{(3^x + 3^{-x}) \cdot 3^x} = \frac{4}{5} \Rightarrow \frac{3^{2 \cdot x} - 3^0}{3^{2 \cdot x} + 3^0} = \frac{4}{5} \Rightarrow \frac{3^{2 \cdot x} - 1}{3^{2 \cdot x} + 1} = \frac{4}{5} \Rightarrow \\ \Rightarrow 5 \cdot (3^{2 \cdot x} - 1) = 4 \cdot (3^{2 \cdot x} + 1) &\Rightarrow 5 \cdot 3^{2 \cdot x} - 5 = 4 \cdot 3^{2 \cdot x} + 4 \Rightarrow 5 \cdot 3^{2 \cdot x} - 4 \cdot 3^{2 \cdot x} = 4 + 5 \Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 9 \Rightarrow \\ \Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 3^2 &\Rightarrow 2 \cdot x = 2 \Rightarrow 2 \cdot x = 2 / : 2 \Rightarrow x = 1. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} \frac{3^x - 3^{-x}}{3^x + 3^{-x}} = \frac{4}{5} &\Rightarrow \frac{3^x - \frac{1}{3^x}}{3^x + \frac{1}{3^x}} = \frac{4}{5} \Rightarrow \frac{\frac{3^{2 \cdot x} - 1}{3^x}}{\frac{3^{2 \cdot x} + 1}{3^x}} = \frac{4}{5} \Rightarrow \frac{3^{2 \cdot x} - 1}{3^{2 \cdot x} + 1} = \frac{4}{5} \Rightarrow \\ \Rightarrow 5 \cdot (3^{2 \cdot x} - 1) = 4 \cdot (3^{2 \cdot x} + 1) &\Rightarrow 5 \cdot 3^{2 \cdot x} - 5 = 4 \cdot 3^{2 \cdot x} + 4 \Rightarrow 5 \cdot 3^{2 \cdot x} - 4 \cdot 3^{2 \cdot x} = 4 + 5 \Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 9 \Rightarrow \\ \Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 3^2 &\Rightarrow 2 \cdot x = 2 \Rightarrow 2 \cdot x = 2 / : 2 \Rightarrow x = 1. \end{aligned}$$

Vježba 204

Riješi jednadžbu: $\frac{3^x + 3^{-x}}{3^x - 3^{-x}} = \frac{5}{4}$.

Rezultat: 1.

Zadatak 205 (Željka, srednja škola)

Riješi jednadžbu: $\frac{1}{\log_x 2} \cdot \frac{1}{\log_{2x} 2} = \frac{1}{\log_{4x} 2}$.

Rješenje 205

Ponovimo!

$$\log_b a = \frac{1}{\log_a b}, \quad \log_b (x \cdot y) = \log_b x + \log_b y, \quad \log_b a^n = n \cdot \log_b a, \quad \log_b b = 1.$$

Definicija:

$$\log_b a = c, \quad b > 0, \quad b \neq 1, \quad a > 0 \Leftrightarrow b^c = a.$$

Logaritam broja a po bazi b je broj c kojim treba potencirati bazu b da se dobije broj a.

Mnemotehničko pravilo za pamćenje osnovne veze eksponencijalne i logaritamske funkcije:

$$\log_b a = c \quad \log_b a = b^c \quad a = b^c$$

Prvo moramo napraviti diskusiju rješenja zadatka. Budući da baza logaritma mora biti pozitivan broj različit od jedan, postaviti ćemo sljedeći uvjet koji traženo rješenje mora zadovoljiti:

$$\left. \begin{array}{l} x > 0 \\ x \neq 1 \\ 2 \cdot x \neq 1 \\ 4 \cdot x \neq 1 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x > 0 \\ x \neq 1 \\ 2 \cdot x \neq 1 \text{ / : 2} \\ 4 \cdot x \neq 1 \text{ / : 4} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x > 0 \\ x \neq 1 \\ x \neq \frac{1}{2} \\ x \neq \frac{1}{4} \end{array} \right\}.$$

$$\frac{1}{\log_x 2} \cdot \frac{1}{\log_{2x} 2} = \frac{1}{\log_{4x} 2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \log_2 x \cdot \log_2 (2 \cdot x) = \log_2 (4 \cdot x) \Rightarrow \log_2 x \cdot (\log_2 2 + \log_2 x) = \log_2 4 + \log_2 x \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \log_2 x \cdot (1 + \log_2 x) = \log_2 2^2 + \log_2 x \Rightarrow \log_2 x + (\log_2 x)^2 = 2 \cdot \log_2 2 + \log_2 x \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \log_2 x + (\log_2 x)^2 = 2 \cdot \log_2 2 + \log_2 x \Rightarrow (\log_2 x)^2 = 2 \cdot 1 \Rightarrow (\log_2 x)^2 = 2 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow (\log_2 x)^2 = 2 \text{ / } \sqrt{\quad} \Rightarrow \log_2 x = \pm \sqrt{2} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} \log_2 x = \sqrt{2} \\ \log_2 x = -\sqrt{2} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x_1 = 2^{\sqrt{2}} \\ x_2 = 2^{-\sqrt{2}} \end{array} \right\}.$$

Vježba 205

Riješi jednačinu: $\frac{\log_2 (2 \cdot x)}{\log_x 2} = \frac{1}{\log_{4x} 2}.$

Rezultat: $x_1 = 2^{\sqrt{2}}, \quad x_2 = 2^{-\sqrt{2}}.$

Zadatak 206 (Tiny, gimnazija)

Riješi jednačinu: $\log_{10} + \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 2.$

Rješenje 206

Ponovimo!

$$\log_{10} 10 = 1, \quad \log \sqrt[n]{a} = \frac{1}{n} \cdot \log a, \quad \left(\sqrt[3]{a}\right)^3 = a, \quad \log 1000 = 3, \quad \log f(x) = \log g(x) \Rightarrow f(x) = g(x).$$

$$a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x).$$

1. inačica

$$\begin{aligned}\log 10 + \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) &= 2 \Rightarrow 1 + \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 2 \Rightarrow \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 2 - 1 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 1 \Rightarrow \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 1 \cdot 3 \Rightarrow \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 3 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = \log 1000 \Rightarrow 271 + 3^{2 \cdot x} = 1000 \Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 1000 - 271 \Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 729 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 3^6 \Rightarrow 2 \cdot x = 6 \Rightarrow 2 \cdot x = 6 : 2 \Rightarrow x = 3.\end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned}\log 10 + \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) &= 2 \Rightarrow 1 + \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 2 \Rightarrow \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 2 - 1 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{2 \cdot x}) = 1 \Rightarrow \log \sqrt[3]{271 + 3^{2 \cdot x}} = 1 \Rightarrow \log \sqrt[3]{271 + 3^{2 \cdot x}} = \log 10 \Rightarrow \sqrt[3]{271 + 3^{2 \cdot x}} = 10 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \sqrt[3]{271 + 3^{2 \cdot x}} = 10 \cdot 3 \Rightarrow \left(\sqrt[3]{271 + 3^{2 \cdot x}}\right)^3 = 10^3 \Rightarrow 271 + 3^{2 \cdot x} = 1000 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 1000 - 271 \Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 729 \Rightarrow 3^{2 \cdot x} = 3^6 \Rightarrow 2 \cdot x = 6 \Rightarrow 2 \cdot x = 6 : 2 \Rightarrow x = 3.\end{aligned}$$

Vježba 206

Riješi jednačinu: $\log 10 + \frac{1}{3} \cdot \log(271 + 3^{\sqrt{2 \cdot x}}) = 2$.

Rezultat: $3 \cdot \sqrt{2}$.

Zadatak 207 (Tiny, gimnazija)

Riješi jednačinu: $x^{2 \cdot \log x - 5} - 0.01 = 0$.

Rješenje 207

Ponovimo!

$$\begin{aligned}\log 10 = 1, \quad \log a^n = n \cdot \log a, \quad \left(\sqrt[3]{a}\right)^3 = a, \quad \log 1000 = 3, \quad \log f(x) = \log g(x) \Rightarrow f(x) = g(x). \\ a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x).\end{aligned}$$

Definicija:

$$\log_b a = c, \quad b > 0, \quad b \neq 1, \quad a > 0 \Leftrightarrow b^c = a, \quad \log_{10} a = \log a.$$

Logaritam broja a po bazi b je broj c kojim treba potencirati bazu b da se dobije broj a.

Mnemotehničko pravilo za pamćenje osnovne veze eksponencijalne i logaritamske funkcije:

$$\log_b a = c \quad \log_b a = b^c \quad a = b^c$$

$$\begin{aligned}x^{2 \cdot \log x - 5} - 0.01 = 0 &\Rightarrow x^{2 \cdot \log x - 5} = 0.01 \Rightarrow x^{2 \cdot \log x - 5} = 10^{-2} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{logaritmiramo} \\ \text{jednačinu} \end{array} \right] \Rightarrow \\ &\Rightarrow x^{2 \cdot \log x - 5} = 10^{-2} / \log \Rightarrow \log x^{2 \cdot \log x - 5} = \log 10^{-2} \Rightarrow (2 \cdot \log x - 5) \cdot \log x = -2 \cdot \log 10 \Rightarrow \\ &\Rightarrow (2 \cdot \log x - 5) \cdot \log x = -2 \cdot 1 \Rightarrow (2 \cdot \log x - 5) \cdot \log x = -2 \Rightarrow (2 \cdot \log x - 5) \cdot \log x + 2 = 0 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 2 \cdot \log^2 x - 5 \cdot \log x + 2 = 0 \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{supstitucija} \\ t = \log x \end{array} \right] \Rightarrow 2 \cdot t^2 - 5 \cdot t + 2 = 0 \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 2 \cdot t^2 - 5 \cdot t + 2 = 0 \\ a = 2, \quad b = -5, \quad c = 2 \end{array} \right\} \Rightarrow\end{aligned}$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} a=2, b=-5, c=2 \\ t_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c}}{2 \cdot a} \end{array} \right\} \Rightarrow t_{1,2} = \frac{5 \pm \sqrt{25 - 4 \cdot 2 \cdot 2}}{2 \cdot 2} \Rightarrow t_{1,2} = \frac{5 \pm \sqrt{25 - 16}}{4} \Rightarrow t_{1,2} = \frac{5 \pm \sqrt{9}}{4} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow t_{1,2} = \frac{5 \pm 3}{4} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = \frac{5+3}{4} \\ t_2 = \frac{5-3}{4} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = \frac{8}{4} \\ t_2 = \frac{2}{4} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = 2 \\ t_2 = \frac{1}{2} \end{array} \right\}.$$

Vraćamo se na supstituciju.

- $\left. \begin{array}{l} t = \log x \\ t = 2 \end{array} \right\} \Rightarrow \log x = 2 \Rightarrow x = 10^2 \Rightarrow x_1 = 10^2 \Rightarrow x_1 = 100.$
- $\left. \begin{array}{l} t = \log x \\ t = \frac{1}{2} \end{array} \right\} \Rightarrow \log x = \frac{1}{2} \Rightarrow x = 10^{\frac{1}{2}} \Rightarrow x_2 = 10^{\frac{1}{2}} \Rightarrow x_2 = \sqrt{10}.$

Provjeravamo rezultate.

$x^{2 \cdot \log x - 5} - 0.01 = 0$ $x = 100$	$x^{2 \cdot \log x - 5} - 0.01 = 0$ $x = \sqrt{10}$
$100^{2 \cdot \log 100 - 5} - 0.01 = 0$ $100^{2 \cdot 2 - 5} - 0.01 = 0$ $100^{4 - 5} - 0.01 = 0$ $100^{-1} - 0.01 = 0$ $\frac{1}{100} - 0.01 = 0$ $0.01 - 0.01 = 0$ $0 = 0$ $x = 100$ je rješenje	$(\sqrt{10})^{2 \cdot \log \sqrt{10} - 5} - 0.01 = 0$ $\left(10^{\frac{1}{2}}\right)^{2 \cdot \log \sqrt{10} - 5} - 0.01 = 0$ $10^{\log \sqrt{10} - \frac{5}{2}} - 0.01 = 0$ $\frac{1}{10^2} \cdot \log 10 - \frac{5}{2} - 0.01 = 0$ $\frac{1}{10^2} \cdot 1 - \frac{5}{2} - 0.01 = 0$ $\frac{1}{10^2} - \frac{5}{2} - 0.01 = 0$ $\frac{-4}{10^2} - 0.01 = 0$ $10^{-2} - 0.01 = 0$ $0.01 - 0.01 = 0$ $0 = 0$ $x = \sqrt{10}$ je rješenje

Vježba 207

Riješi jednačbu: $100 \cdot x^{2 \cdot \log x - 5} - 1 = 0$.

Rezultat: $x_1 = 100$, $x_2 = \sqrt{10}$.

Zadatak 208 (Josip, srednja škola)

Riješi jednadžbu: $\log_2 \sqrt{(1-x)^2} = 3$.

Rješenje 208

Ponovimo!

$$\log_b b^n = n, \quad \sqrt{a^2} = |a|, \quad \log_b f(x) = \log_b g(x) \Rightarrow f(x) = g(x).$$

Definicija logaritma:

$$\log_b a = c, \quad b > 0, \quad b \neq 1, \quad a > 0 \Leftrightarrow b^c = a.$$

Logaritam broja a po bazi b je broj c kojim treba potencirati bazu b da se dobije broj a.

Mnemotehničko pravilo za pamćenje osnovne veze eksponencijalne i logaritamske funkcije:

$$\log_b a = c \quad \log_b a = b^c \quad a = b^c$$

→

Apsolutna vrijednost realnog broja x definira se

$$|x| = \begin{cases} x, & x > 0 \\ 0, & x = 0 \\ -x, & x < 0 \end{cases} \quad \text{ili} \quad |x| = \begin{cases} x, & x \geq 0 \\ -x, & x < 0 \end{cases}.$$

Ako je broj x pozitivan broj, onda ga prepisemo: $|x| = x, |7| = 7$.

Ako je broj x negativan broj, onda ga pišemo s minusom: $|x| = -x, |-4| = -(-4) = 4$.

$$\begin{aligned} \log_2 \sqrt{(1-x)^2} = 3 &\Rightarrow \log_2 \sqrt{(1-x)^2} = \log_2 2^3 \Rightarrow \sqrt{(1-x)^2} = 2^3 \Rightarrow |1-x| = 8 \Rightarrow \begin{cases} 1-x = -8 \\ 1-x = 8 \end{cases} \Rightarrow \\ &\Rightarrow \begin{cases} -x = -8-1 \\ -x = 8-1 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} -x = -9 \\ -x = 7 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x = -9 / \cdot (-1) \\ -x = 7 / \cdot (-1) \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x_1 = 9 \\ x_2 = -7 \end{cases} \end{aligned}$$

Vježba 208

Riješi jednadžbu: $\log_2 \sqrt{(1-x)^2} = 1$.

Rezultat: $x_1 = -1, x_2 = 3$.

Zadatak 209 (Doris, studentica)

Riješi jednadžbu: $x^2 - 5 \cdot x + 6 = 1$.

Rješenje 209

Ponovimo!

Eksponencijalna jednadžba kod koje su baza i eksponent algebarske funkcije glasi:

$$(f(x))^{g(x)} = (f(x))^{h(x)}, \quad (1)$$

gdje su f, g, h neke algebarske funkcije.

Postoje četiri mogućnosti.

① $f(x) = 0 \Rightarrow x_0$ je rješenje.

Tada je x_0 istodobno i rješenje jednadžbe (1) ako je $g(x_0) > 0$ i $h(x_0) > 0$.

② $f(x) = 1 \Rightarrow x_0$ je rješenje.

Tada je x_0 istodobno i rješenje jednadžbe (1) ako su funkcije g i h definirane za x_0 .

③ $f(x) = -1 \Rightarrow x_0$ je rješenje.

Tada je x_0 istodobno i rješenje jednadžbe (1) ako su $g(x_0)$ i $h(x_0)$ cijeli brojevi jednake parnosti ili razlomci kojima je nazivnik neparan, a brojnik paran.

④ $g(x) = h(x) \Rightarrow x_0$ je rješenje.

Tada je x_0 istodobno i rješenje jednadžbe (1) ako za x_0 jednadžba (1) ima smisla. Specijalno ako je zadana jednadžba

$$(f(x))^{g(x)} = 1, \quad (2)$$

problem se svodi na rješavanje triju algebarskih jednadžbi.

① $f(x) = 1 \Rightarrow x_0$ je rješenje.

Tada je x_0 istodobno i rješenje jednadžbe (2) ako je funkcija g definirana za x_0 .

② $f(x) = -1 \Rightarrow x_0$ je rješenje.

Tada je x_0 istodobno i rješenje jednadžbe (2) ako je $g(x_0)$ paran broj.

③ $g(x) = 0 \Rightarrow x_0$ je rješenje.

Tada je x_0 istodobno i rješenje jednadžbe (2) ako za x_0 jednadžba (2) ima smisla.

Rješavamo zadatak.

$$\left. \begin{aligned} x^2 - 5 \cdot x + 6 = 1 &\Rightarrow f(x) = x \\ &g(x) = x^2 - 5 \cdot x + 6 \end{aligned} \right\}$$

$$\left. \begin{aligned} f(x) &= 1 \\ f(x) &= x \end{aligned} \right\} \Rightarrow x = 1 \Rightarrow x_1 = 1.$$

Provjerimo da je funkcija $g(x) = x^2 - 5 \cdot x + 6$ definirana za $x_1 = 1$.

$$\left. \begin{aligned} g(x) &= x^2 - 5 \cdot x + 6 \\ x &= 1 \end{aligned} \right\} \Rightarrow g(1) = 1^2 - 5 \cdot 1 + 6 \Rightarrow g(1) = 1 - 5 + 6 \Rightarrow g(1) = 2.$$

Dakle, $x_1 = 1$ rješenje je zadane jednadžbe.

$$\left. \begin{aligned} f(x) &= -1 \\ f(x) &= x \end{aligned} \right\} \Rightarrow x = -1 \Rightarrow x_2 = -1.$$

Provjerimo da je vrijednost funkcije $g(x) = x^2 - 5 \cdot x + 6$ za $x_2 = -1$ paran broj.

$$\left. \begin{aligned} g(x) &= x^2 - 5 \cdot x + 6 \\ x &= -1 \end{aligned} \right\} \Rightarrow g(-1) = (-1)^2 - 5 \cdot (-1) + 6 \Rightarrow g(-1) = 1 + 5 + 6 \Rightarrow g(-1) = 12.$$

Dakle, $x_2 = -1$ rješenje je zadane jednadžbe.

$$\left. \begin{aligned} g(x) &= 0 \\ g(x) &= x^2 - 5 \cdot x + 6 \end{aligned} \right\} \Rightarrow x^2 - 5 \cdot x + 6 = 0 \Rightarrow \left. \begin{aligned} x^2 - 5 \cdot x + 6 &= 0 \\ a = 1, b = -5, c = 6 \end{aligned} \right\} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{aligned} a = 1, b = -5, c = 6 \\ x_{3,4} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c}}{2 \cdot a} \end{aligned} \right\} \Rightarrow x_{3,4} = \frac{5 \pm \sqrt{25 - 4 \cdot 1 \cdot 6}}{2 \cdot 1} \Rightarrow x_{3,4} = \frac{5 \pm \sqrt{25 - 24}}{2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{aligned} x_{3,4} = \frac{5 \pm \sqrt{1}}{2} \Rightarrow x_{3,4} = \frac{5 \pm 1}{2} \Rightarrow \left. \begin{aligned} x_3 &= \frac{5+1}{2} \\ x_4 &= \frac{5-1}{2} \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left. \begin{aligned} x_3 &= \frac{6}{2} \\ x_4 &= \frac{4}{2} \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left. \begin{aligned} x_3 &= 3 \\ x_4 &= 2 \end{aligned} \right\}.$$

Provjerimo da zadana jednadžba ima smisla za $x_3 = 3$, $x_4 = 2$.

$$\bullet \left. \begin{array}{l} x=3 \\ x^2-5 \cdot x+6=1 \end{array} \right\} \Rightarrow 3^{3^2-5 \cdot 3+6}=1 \Rightarrow 3^{9-15+6}=1 \Rightarrow 3^0=1 \Rightarrow 1=1.$$

$$\bullet \left. \begin{array}{l} x=2 \\ x^2-5 \cdot x+6=1 \end{array} \right\} \Rightarrow 2^{2^2-5 \cdot 2+6}=1 \Rightarrow 2^{4-10+6}=1 \Rightarrow 2^0=1 \Rightarrow 1=1.$$

Dakle, $x_3 = 3$ i $x_4 = 2$ rješenja su zadane jednačbe.

Zadana jednačba ima rješenja:

$$\{-1, 1, 2, 3\}.$$

Vježba 209

Riješi jednačbu: $(x^2 - x - 1)^{x^2 - 1} = 1.$

Rezultat: $\{-1, 1, 2\}.$

Zadatak 210 (Zora, gimnazija)

Riješi jednačbu: $4^x + 9^x + 25^x = 6^x + 10^x + 15^x.$

Rješenje 210

Ponovimo!

$$(a^n)^m = a^{n \cdot m}, \quad a^n \cdot b^n = (a \cdot b)^n, \quad (a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2.$$

$$a^2 + b^2 = 0 \Leftrightarrow a = b = 0, \quad a^0 = 1.$$

$$\begin{aligned} 4^x + 9^x + 25^x = 6^x + 10^x + 15^x &\Rightarrow (2^2)^x + (3^2)^x + (5^2)^x = (2 \cdot 3)^x + (2 \cdot 5)^x + (3 \cdot 5)^x \Rightarrow \\ &\Rightarrow (2^x)^2 + (3^x)^2 + (5^x)^2 = 2^x \cdot 3^x + 2^x \cdot 5^x + 3^x \cdot 5^x \Rightarrow \\ &\Rightarrow (2^x)^2 + (3^x)^2 + (5^x)^2 - 2^x \cdot 3^x - 2^x \cdot 5^x - 3^x \cdot 5^x = 0 \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{jednakost} \\ \text{pomnožimo s 2} \end{array} \right] \Rightarrow \\ &\Rightarrow (2^x)^2 + (3^x)^2 + (5^x)^2 - 2^x \cdot 3^x - 2^x \cdot 5^x - 3^x \cdot 5^x = 0 \quad / \cdot 2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 2 \cdot (2^x)^2 + 2 \cdot (3^x)^2 + 2 \cdot (5^x)^2 - 2 \cdot 2^x \cdot 3^x - 2 \cdot 2^x \cdot 5^x - 2 \cdot 3^x \cdot 5^x = 0 \Rightarrow \\ &\Rightarrow (2^x)^2 - 2 \cdot 2^x \cdot 3^x + (3^x)^2 + (2^x)^2 - 2 \cdot 2^x \cdot 5^x + (5^x)^2 + (3^x)^2 - 2 \cdot 3^x \cdot 5^x + (5^x)^2 = 0 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \left((2^x)^2 - 2 \cdot 2^x \cdot 3^x + (3^x)^2 \right) + \left((2^x)^2 - 2 \cdot 2^x \cdot 5^x + (5^x)^2 \right) + \left((3^x)^2 - 2 \cdot 3^x \cdot 5^x + (5^x)^2 \right) = 0 \Rightarrow \\ &\Rightarrow (2^x - 3^x)^2 + (2^x - 5^x)^2 + (3^x - 5^x)^2 = 0. \end{aligned}$$

Budući da je zbroj kvadrata jednak nuli ako i samo ako je svaki pribrojnik jednak nuli, slijedi:

$$\left. \begin{array}{l} 2^x - 3^x = 0 \\ 2^x - 5^x = 0 \\ 3^x - 5^x = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 2^x = 3^x \\ 2^x = 5^x \\ 3^x = 5^x \end{array} \right\} \Rightarrow 2^x = 3^x = 5^x.$$

Jedino rješenje je $x = 0$ jer je $a^0 = 1, a \neq 0.$

Vježba 210

Riješi jednačbu: $4^x + 9^x + 16^x = 6^x + 8^x + 12^x$.

Rezultat: $x = 0$.

Zadatak 211 (Jasna, gimnazija)

Ako su $a = \log 3$, $b = \log 5$ i $c = \log 2$, onda $\log_{40} 9$ iznosi:

A) $\frac{2 \cdot a}{b+3 \cdot c}$ B) $\frac{a}{2 \cdot b+c}$ C) $\frac{b}{a+3 \cdot c}$ D) $\frac{2 \cdot b}{a+3 \cdot c}$

Rješenje 211

Ponovimo!

$$\log_b a = \frac{\log_c a}{\log_c b}, \quad \log_{10} a = \log a, \quad \log_b a = \frac{\log a}{\log b}, \quad \log a^n = n \cdot \log a.$$

$$\log(a \cdot b) = \log a + \log b, \quad \log \frac{a}{b} = \log a - \log b.$$

$$\log_{40} 9 = \frac{\log 9}{\log 40} = \frac{\log 3^2}{\log(5 \cdot 8)} = \frac{2 \cdot \log 3}{\log 5 + \log 8} = \frac{2 \cdot \log 3}{\log 5 + \log 2^3} = \frac{2 \cdot \log 3}{\log 5 + 3 \cdot \log 2} = \left[\begin{array}{l} \text{supstitucije} \\ a = \log 3 \\ b = \log 5 \\ c = \log 2 \end{array} \right] = \frac{2 \cdot a}{b+3 \cdot c}.$$

Odgovor je pod A.

Vježba 211

Ako su $a = \log 3$, $b = \log 5$ i $c = \log 2$, onda $\log_{40} 27$ iznosi:

A) $\frac{3 \cdot a}{b+3 \cdot c}$ B) $\frac{a}{2 \cdot b+c}$ C) $\frac{b}{a+3 \cdot c}$ D) $\frac{2 \cdot b}{a+3 \cdot c}$

Rezultat: A.

Zadatak 212 (Maturantica, gimnazija)

Čemu je jednako $\log_2 \frac{4}{2^{x+1}}$?

A) $-x-3$ B) $-x+1$ C) $2+(x+1)^{-1}$ D) $2 \cdot (x+1)^{-1}$

Rješenje 212

Ponovimo!

$$\frac{a^n}{a^m} = a^{n-m}, \quad \log_b a^n = n \cdot \log_b a, \quad \log_b b = 1, \quad \log_b \frac{x}{y} = \log_b x - \log_b y.$$

Definicija logaritma:

$$\log_b a = c, \quad b > 0, \quad b \neq 1, \quad a > 0 \Leftrightarrow b^c = a.$$

Logaritam broja a po bazi b je broj c kojim treba potencirati bazu b da se dobije broj a.

Mnemotehničko pravilo za pamćenje osnovne veze eksponencijalne i logaritamske funkcije:

$$\log_b a = c \quad \log_b a = b^c \quad a = b^c$$

1. inačica

$$\log_2 \frac{4}{2^{x+1}} = \log_2 \frac{2^2}{2^{x+1}} = \log_2 2^{2-(x+1)} = \log_2 2^{2-x-1} = \log_2 2^{1-x} = (1-x) \cdot \log_2 2 =$$

$$= (1-x) \cdot 1 = 1-x = -x+1.$$

Odgovor je pod B.

2. inačica

$$\begin{aligned} \log_2 \frac{4}{2^{x+1}} &= \log_2 4 - \log_2 2^{x+1} = \log_2 2^2 - \log_2 2^{x+1} = 2 \cdot \log_2 2 - (x+1) \cdot \log_2 2 = \\ &= 2 \cdot 1 - (x+1) \cdot 1 = 2 - x - 1 = -x + 1. \end{aligned}$$

Odgovor je pod B.

Vježba 212

Čemu je jednako $\log_2 \frac{8}{2^{x+1}}$?

- A) $-x+2$ B) $-x-2$ C) $2+(x+1)^{-1}$ D) $2 \cdot (x+1)^{-1}$

Rezultat: A.

Zadatak 213 (Maturantica, gimnazija)

Za neki realni broj x vrijedi da je $\log_3 x = 2$. Koliko je tada $\log_x 9$?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Rješenje 213

Ponovimo!

$$\log_b b = 1, \quad \log_b a = \frac{\log_c a}{\log_c b}, \quad \log_{10} a = \log a, \quad \log_b a = \frac{\log a}{\log b}, \quad \log a^n = n \cdot \log a.$$

$$\log f(x) = \log g(x) \Rightarrow f(x) = g(x), \quad \log_b a = \frac{1}{\log_a b}, \quad \log_b n a = \frac{1}{n} \cdot \log_b a.$$

Definicija logaritma:

$$\log_b a = c, \quad b > 0, \quad b \neq 1, \quad a > 0 \Leftrightarrow b^c = a.$$

Logaritam broja a po bazi b je broj c kojim treba potencirati bazu b da se dobije broj a .

Mnemotehničko pravilo za pamćenje osnovne veze eksponencijalne i logaritamske funkcije:

$$\log_b a = c \quad \log_b a = b^c \quad a = b^c$$

1. inačica

Iz

$$\log_3 x = 2$$

dobije se:

$$\log_3 x = 2 \Rightarrow x = 3^2 \Rightarrow x = 9.$$

Tada je

$$\log_x 9 = [x=9] = \log_9 9 = 1.$$

Odgovor je pod A.

2. inačica

Iz

$$\log_3 x = 2$$

dobije se:

$$\log_3 x = 2 \Rightarrow \frac{\log x}{\log 3} = 2 \Rightarrow \frac{\log x}{\log 3} = 2 \cdot \log 3 \Rightarrow \log x = 2 \cdot \log 3.$$

Tada je

$$\log_x 9 = \frac{\log 9}{\log x} = \left[\log x = 2 \cdot \log 3 \right] = \frac{\log 9}{2 \cdot \log 3} = \frac{\log 3^2}{2 \cdot \log 3} = \frac{2 \cdot \log 3}{2 \cdot \log 3} = \frac{2 \cdot \log 3}{2 \cdot \log 3} = 1.$$

Odgovor je pod A.

3. inačica

$$\begin{aligned} \log_3 x = 2 &\Rightarrow \frac{1}{\log_x 3} = 2 \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{razlomak} \\ \text{proširimo sa 2} \end{array} \right] \Rightarrow \frac{2}{2 \cdot \log_x 3} = 2 \Rightarrow \frac{2}{\log_x 3^2} = 2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \frac{2}{\log_x 9} = 2 \Rightarrow \frac{2}{\log_x 9} = 2 \cdot \frac{\log_x 9}{2} \Rightarrow \log_x 9 = 1. \end{aligned}$$

Odgovor je pod A.

4. inačica

$$\log_x 9 = \frac{1}{\log_9 x} = \frac{1}{\log_3 2^x} = \frac{1}{\frac{1}{2} \cdot \log_3 x} = \frac{2}{\log_3 x} = \left[\log_3 x = 2 \right] = \frac{2}{2} = 1.$$

Odgovor je pod A.

Vježba 213

Za neki realni broj x vrijedi da je $\log_2 x = 2$. Koliko je tada $\log_x 16$?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Rezultat: B.

Zadatak 214 (Maturantica, gimnazija)

Koji od ponuđenih brojeva pripada skupu rješenja nejednadžbe $0.25^{x-1} > 4^{x-3}$?

- A) 1.5 B) 2.5 C) 3.5 D) 4.5

Rješenje 214

Ponovimo!

$$a^{-n} = \frac{1}{a^n}, \quad (a^n)^m = a^{n \cdot m}, \quad a^{f(x)} > a^{g(x)} \Rightarrow f(x) > g(x), \quad a > 1.$$

$$\begin{aligned} 0.25^{x-1} > 4^{x-3} &\Rightarrow \left(\frac{25}{100}\right)^{x-1} > 4^{x-3} \Rightarrow \left(\frac{1}{4}\right)^{x-1} > 4^{x-3} \Rightarrow \left(4^{-1}\right)^{x-1} > 4^{x-3} \Rightarrow \\ &\Rightarrow 4^{-x+1} > 4^{x-3} \Rightarrow -x+1 > x-3 \Rightarrow -x-x > -3-1 \Rightarrow -2 \cdot x > -4 \Rightarrow -2 \cdot x > -4 \quad /: (-2) \Rightarrow \\ &\Rightarrow x < 2 \Rightarrow x \in \langle -\infty, 2 \rangle. \end{aligned}$$

Budući da je

$$1.5 < 2,$$

odgovor je pod A.

Vježba 214

Koji od ponuđenih brojeva pripada skupu rješenja nejednadžbe $0.5^{x-1} > 2^{x-3}$?

- A) 1.5 B) 2.5 C) 3.5 D) 4.5

Rezultat: A.

Zadatak 215 (Ivana, gimnazija)Izračunaj: $5^x - 2^{x+1} = 2^x - 5^{x-1}$.**Rješenje 215**

Ponovimo!

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad a^{-n} = \frac{1}{a^n}, \quad \frac{a^n}{b^n} = \left(\frac{a}{b}\right)^n, \quad a^0 = 1, \quad a^1 = a.$$

$$a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x).$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju:

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

1. inačica

$$5^x - 2^{x+1} = 2^x - 5^{x-1} \Rightarrow 5^x + 5^{x-1} = 2^x + 2^{x+1} \Rightarrow 5^x + 5^x \cdot 5^{-1} = 2^x + 2^x \cdot 2^1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^x \cdot (1 + 5^{-1}) = 2^x \cdot (1 + 2^1) \Rightarrow 5^x \cdot \left(1 + \frac{1}{5}\right) = 2^x \cdot (1 + 2) \Rightarrow 5^x \cdot \frac{6}{5} = 2^x \cdot 3 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^x \cdot \frac{6}{5} = 2^x \cdot 3 \quad / \cdot \frac{1}{6} \Rightarrow 5^x \cdot \frac{1}{5} = 2^x \cdot \frac{1}{2} \Rightarrow 5^x \cdot 5^{-1} = 2^x \cdot 2^{-1} \Rightarrow 5^{x-1} = 2^{x-1} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^{x-1} = 2^{x-1} \quad / \cdot \frac{1}{2^{x-1}} \Rightarrow \frac{5^{x-1}}{2^{x-1}} = 1 \Rightarrow \left(\frac{5}{2}\right)^{x-1} = 1 \Rightarrow \left(\frac{5}{2}\right)^{x-1} = \left(\frac{5}{2}\right)^0 \Rightarrow x-1=0 \Rightarrow x=1.$$

2. inačica

$$5^x - 2^{x+1} = 2^x - 5^{x-1} \Rightarrow 5^x + 5^{x-1} = 2^x + 2^{x+1} \Rightarrow 5^x + 5^x \cdot 5^{-1} = 2^x + 2^x \cdot 2^1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^x \cdot (1 + 5^{-1}) = 2^x \cdot (1 + 2^1) \Rightarrow 5^x \cdot \left(1 + \frac{1}{5}\right) = 2^x \cdot (1 + 2) \Rightarrow 5^x \cdot \frac{6}{5} = 2^x \cdot 3 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^x \cdot \frac{6}{5} = 2^x \cdot 3 \quad / \cdot \frac{1}{6} \Rightarrow 5^x \cdot \frac{1}{5} = 2^x \cdot \frac{1}{2} \Rightarrow 5^x \cdot \frac{1}{5} = 2^x \cdot \frac{1}{2} \quad / \cdot \frac{5}{2^x} \Rightarrow \frac{5^x}{2^x} = \frac{5}{2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left(\frac{5}{2}\right)^x = \left(\frac{5}{2}\right)^1 \Rightarrow x=1.$$

Vježba 215Izračunaj: $5^{x-1} - 2^{x+1} = 2^x + 5^{x-1}$.**Rezultat:** $x = 1$.**Zadatak 216 (Ivana, gimnazija)**

$$\text{Riješi sustav: } \begin{cases} 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{y + 1} = 135 \\ 1 + \log_2 x = \log_2 y \end{cases}.$$

Rješenje 216

Ponovimo!

$$\log_b b = 1, \quad \log_b (x \cdot y) = \log_b x + \log_b y.$$

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad a^{-n} = \frac{1}{a^n}, \quad a^1 = a, \quad a^n \cdot b^n = (a \cdot b)^n.$$

$$\log_b f(x) = \log_b g(x) \Rightarrow f(x) = g(x) \quad , \quad a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x).$$

1. inačica

Transformiramo drugu jednađžu sustava rabeći pravila za logaritme.

$$1 + \log_2 x = \log_2 y \Rightarrow \log_2 2 + \log_2 x = \log_2 y \Rightarrow \log_2 (2 \cdot x) = \log_2 y \Rightarrow 2 \cdot x = y \Rightarrow y = 2 \cdot x.$$

Sada rješavamo sustav jednađžbi.

$$\left. \begin{array}{l} 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{y+1} = 135 \\ y = 2 \cdot x \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda} \\ \text{supstitucije} \end{array} \right] \Rightarrow 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} = 135 \Rightarrow 5^{2 \cdot x} \cdot 5^{-1} \cdot 3^{2 \cdot x} \cdot 3^1 = 135 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^{2 \cdot x} \cdot \frac{1}{5} \cdot 3^{2 \cdot x} \cdot 3 = 135 \Rightarrow 5^{2 \cdot x} \cdot 3^{2 \cdot x} \cdot \frac{3}{5} = 135 \Rightarrow (5 \cdot 3)^{2 \cdot x} \cdot \frac{3}{5} = 135 \Rightarrow 15^{2 \cdot x} \cdot \frac{3}{5} = 135 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 15^{2 \cdot x} \cdot \frac{3}{5} = 135 \quad / \cdot \frac{5}{3} \Rightarrow 15^{2 \cdot x} = 225 \Rightarrow 15^{2 \cdot x} = 15^2 \Rightarrow 2 \cdot x = 2 \Rightarrow 2 \cdot x = 2 \quad / : 2 \Rightarrow x = 1.$$

Računamo y.

$$\left. \begin{array}{l} x = 1 \\ y = 2 \cdot x \end{array} \right\} \Rightarrow y = 2 \cdot 1 \Rightarrow y = 2.$$

Rješenje sustava je uređeni par:

$$(x, y) = (1, 2).$$

2. inačica

Transformiramo drugu jednađžu sustava rabeći pravila za logaritme.

$$1 + \log_2 x = \log_2 y \Rightarrow \log_2 2 + \log_2 x = \log_2 y \Rightarrow \log_2 (2 \cdot x) = \log_2 y \Rightarrow 2 \cdot x = y \Rightarrow y = 2 \cdot x.$$

Sada rješavamo sustav jednađžbi.

$$\left. \begin{array}{l} 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{y+1} = 135 \\ y = 2 \cdot x \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda} \\ \text{supstitucije} \end{array} \right] \Rightarrow 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} = 135 \Rightarrow 5^{2 \cdot x + 1 - 2} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} = 135 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^{2 \cdot x + 1} \cdot 5^{-2} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} = 135 \Rightarrow 5^{2 \cdot x + 1} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} \cdot \frac{1}{5^2} = 135 \Rightarrow 5^{2 \cdot x + 1} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} \cdot \frac{1}{25} = 135 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^{2 \cdot x + 1} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} = 135 \cdot 25 \Rightarrow 5^{2 \cdot x + 1} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} = 3375 \Rightarrow (5 \cdot 3)^{2 \cdot x + 1} = 15^3 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 15^{2 \cdot x + 1} = 15^3 \Rightarrow 2 \cdot x + 1 = 3 \Rightarrow 2 \cdot x = 3 - 1 \Rightarrow 2 \cdot x = 2 \Rightarrow 2 \cdot x = 2 \quad / : 2 \Rightarrow x = 1.$$

Računamo y.

$$\left. \begin{array}{l} x = 1 \\ y = 2 \cdot x \end{array} \right\} \Rightarrow y = 2 \cdot 1 \Rightarrow y = 2.$$

Rješenje sustava je uređeni par:

$$(x, y) = (1, 2).$$

3. inačica

Transformiramo drugu jednađžu sustava rabeći pravila za logaritme.

$$1 + \log_2 x = \log_2 y \Rightarrow \log_2 2 + \log_2 x = \log_2 y \Rightarrow \log_2 (2 \cdot x) = \log_2 y \Rightarrow 2 \cdot x = y \Rightarrow y = 2 \cdot x.$$

Sada rješavamo sustav jednađžbi.

$$\left. \begin{array}{l} 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{y+1} = 135 \\ y = 2 \cdot x \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda} \\ \text{supstitucije} \end{array} \right] \Rightarrow 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{2 \cdot x + 1} = 135 \Rightarrow 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{2 \cdot x - 1 + 2} = 135 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^2 = 135 \Rightarrow 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{2 \cdot x - 1} \cdot 9 = 135 \Rightarrow 5^{2 \cdot x - 1} \cdot 3^{2 \cdot x - 1} \cdot 9 = 135 \quad / : 9 \Rightarrow$$

$$\begin{aligned} \Rightarrow 5^{2 \cdot x-1} \cdot 3^{2 \cdot x-1} &= 15 \Rightarrow (5 \cdot 3)^{2 \cdot x-1} = 15 \Rightarrow 15^{2 \cdot x-1} = 15^1 \Rightarrow 2 \cdot x-1=1 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 2 \cdot x=1+1 \Rightarrow 2 \cdot x=2 \Rightarrow 2 \cdot x=2 \quad /: 2 \Rightarrow x=1. \end{aligned}$$

Računamo y.

$$\left. \begin{array}{l} x=1 \\ y=2 \cdot x \end{array} \right\} \Rightarrow y=2 \cdot 1 \Rightarrow y=2.$$

Rješenje sustava je uređeni par:

$$(x, y) = (1, 2).$$

Vježba 216

$$\text{Riješi sustav: } \begin{cases} 5^{2 \cdot x-1} \cdot 3^{y+1} = 135 \\ \log_2 x - \log_2 y = -1 \end{cases}.$$

Rezultat: $(x, y) = (1, 2).$

Zadatak 217 (David, gimnazija)

$$\text{Riješi nejednadžbu: } 0.8^x \geq \left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^{3 \cdot x}.$$

Rješenje 217

Ponovimo!

$$(\sqrt{a})^2 = a, \quad (a^n)^m = a^{n \cdot m}, \quad \frac{a^n}{b^n} = \left(\frac{a}{b}\right)^n.$$

$$a^{f(x)} \geq a^{g(x)} \Rightarrow f(x) \leq g(x), \quad 0 < a < 1.$$

$$\begin{aligned} 0.8^x \geq \left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^{3 \cdot x} &\Rightarrow \left(\frac{8}{10}\right)^x \geq \left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^{3 \cdot x} \Rightarrow \left(\frac{4}{5}\right)^x \geq \left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^{3 \cdot x} \Rightarrow \left(\left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^2\right)^x \geq \left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^{3 \cdot x} \Rightarrow \\ &\Rightarrow \left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^{2 \cdot x} \geq \left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^{3 \cdot x} \Rightarrow \left[\frac{2}{\sqrt{5}} < 1\right] \Rightarrow 2 \cdot x \leq 3 \cdot x \Rightarrow 2 \cdot x - 3 \cdot x \leq 0 \Rightarrow -x \leq 0 \Rightarrow \\ &\Rightarrow -x \leq 0 \quad / \cdot (-1) \Rightarrow x \geq 0 \Rightarrow x \in [0, +\infty). \end{aligned}$$

Vježba 217

$$\text{Riješi nejednadžbu: } 0.8^x \leq \left(\frac{2}{\sqrt{5}}\right)^{3 \cdot x}.$$

Rezultat: $x \in \langle -\infty, 0]$.

Zadatak 218 (Petra, gimnazija)

$$\text{Riješi jednadžbu: } x^{\sqrt{x}} = (\sqrt{x})^x.$$

Rješenje 218

Ponovimo!

Logaritam broja a po bazi b je broj c kojim treba potencirati bazu b da se dobije broj a.

Mnemotehničko pravilo za pamćenje osnovne veze eksponencijalne i logaritamske funkcije:

$$\log_b a = c \quad \log_b a = b^c \quad a = b^c$$

$$\log a^n = n \cdot \log a \quad , \quad \log \sqrt{a} = \frac{1}{2} \cdot \log a \quad , \quad a^0 = 1 \quad , \quad \sqrt{a^2} = a \quad , \quad a \geq 0.$$

$$\log_{10} x = \log x \quad , \quad a \cdot b = 0 \Leftrightarrow a = 0 \text{ ili } b = 0 \text{ ili } a = b = 0.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju:

$$a \cdot (b + c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b + c).$$

Uočimo da $x = 0$ nije rješenje jednadžbe jer se dobije neodređeni izraz 0^0 .

$$\begin{aligned} x^{\sqrt{x}} &= (\sqrt{x})^x \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{logaritmiramo} \\ \text{jednadžbu} \end{array} \right] \Rightarrow x^{\sqrt{x}} = (\sqrt{x})^x / \log \Rightarrow \\ \Rightarrow \log x^{\sqrt{x}} &= \log (\sqrt{x})^x \Rightarrow \sqrt{x} \cdot \log x = x \cdot \log \sqrt{x} \Rightarrow \sqrt{x} \cdot \log x = x \cdot \frac{1}{2} \cdot \log x \Rightarrow \\ \Rightarrow \sqrt{x} \cdot \log x - x \cdot \frac{1}{2} \cdot \log x &= 0 \Rightarrow \log x \cdot \left(\sqrt{x} - \frac{1}{2} \cdot x \right) = 0 \Rightarrow \left. \begin{array}{l} \log x = 0 \\ \sqrt{x} - \frac{1}{2} \cdot x = 0 \end{array} \right\}. \end{aligned}$$

Rješavamo jednadžbu

$$\begin{aligned} \log x &= 0. \\ \log x = 0 &\Rightarrow x = 10^0 \Rightarrow x_1 = 1. \end{aligned}$$

Rješavamo jednadžbu

$$\sqrt{x} - \frac{1}{2} \cdot x = 0.$$

Uvedemo supstituciju (zamjenu) $x = t^2$.

$$\begin{aligned} \sqrt{x} - \frac{1}{2} \cdot x = 0 &\Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{supstitucija} \\ x = t^2 \end{array} \right] \Rightarrow \sqrt{t^2} - \frac{1}{2} \cdot t^2 = 0 \Rightarrow t - \frac{1}{2} \cdot t^2 = 0 \Rightarrow t \cdot \left(1 - \frac{1}{2} \cdot t \right) = 0 \Rightarrow \\ \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t = 0 \\ 1 - \frac{1}{2} \cdot t = 0 \end{array} \right\} &\Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = 0 \\ -\frac{1}{2} \cdot t = -1 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = 0 \\ -\frac{1}{2} \cdot t = -1 / \cdot (-2) \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = 0 \\ t_2 = 2 \end{array} \right\}. \end{aligned}$$

Vraćamo se supstituciji (zamjeni).

- $\left. \begin{array}{l} x = t^2 \\ t = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow x = 0^2 \Rightarrow x_1 = 0$ **nema smisla.**
- $\left. \begin{array}{l} x = t^2 \\ t = 2 \end{array} \right\} \Rightarrow x = 2^2 \Rightarrow x_2 = 4.$

Rješenja jednadžbe su: $x_1 = 1$, $x_2 = 4$.

Vježba 218

Riješi jednadžbu: $(\sqrt{x})^x - x^{\sqrt{x}} = 0.$

Rezultat: $x_1 = 1$, $x_2 = 4.$

Zadatak 219 (Petra, gimnazija)

Riješi jednađbu: $\sqrt{\log x} = \log \sqrt{x}$.

Rješenje 219

Ponovimo!

Logaritam broja a po bazi b je broj c kojim treba potencirati bazu b da se dobije broj a .

Mnemotehničko pravilo za pamćenje osnovne veze eksponencijalne i logaritamske funkcije:

$$\log_b a = c \quad \log_b a = b^c \quad a = b^c$$

$$\log a^n = n \cdot \log a \quad , \quad \log \sqrt{a} = \frac{1}{2} \cdot \log a \quad , \quad a^0 = 1 \quad , \quad \sqrt{a^2} = a \quad , \quad a \geq 0.$$

$$\log 100 = 2 \quad , \quad \log 10000 = 4 \quad , \quad \log_{10} x = \log x \quad , \quad a \cdot b = 0 \Leftrightarrow a = 0 \text{ ili } b = 0 \text{ ili } a = b = 0.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju:

$$a \cdot (b + c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b + c).$$

$$\sqrt{\log x} = \log \sqrt{x} \Rightarrow \sqrt{\log x} = \frac{1}{2} \cdot \log x.$$

Uvedemo supstituciju (zamjenu) $\log x = t^2$.

$$\begin{aligned} \sqrt{\log x} = \frac{1}{2} \cdot \log x &\Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{supstitucija} \\ \log x = t^2 \end{array} \right] \Rightarrow \sqrt{t^2} = \frac{1}{2} \cdot t^2 \Rightarrow t = \frac{1}{2} \cdot t^2 \Rightarrow t - \frac{1}{2} \cdot t^2 = 0 \Rightarrow \\ \Rightarrow t \cdot \left(1 - \frac{1}{2} \cdot t \right) = 0 &\Rightarrow \left. \begin{array}{l} t = 0 \\ 1 - \frac{1}{2} \cdot t = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = 0 \\ -\frac{1}{2} \cdot t = -1 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = 0 \\ -\frac{1}{2} \cdot t = -1 \quad / \cdot (-2) \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = 0 \\ t_2 = 2 \end{array} \right\}. \end{aligned}$$

Vraćamo se supstituciji (zamjeni).

- $\left. \begin{array}{l} \log x = t^2 \\ t = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \log x = 0^2 \Rightarrow \log x = 0 \Rightarrow x = 10^0 \Rightarrow x_1 = 1.$
- $\left. \begin{array}{l} \log x = t^2 \\ t = 2 \end{array} \right\} \Rightarrow \log x = 2^2 \Rightarrow \log x = 4 \Rightarrow x = 10^4 \Rightarrow x_2 = 10000.$

Provjera!

Ovi rezultati moraju se uvrstiti u početnu jednađbu da bi se provjerilo jesu li oni njezina rješenja.

$$\sqrt{\log x} = \log \sqrt{x}$$

$\sqrt{\log x} = \log \sqrt{x}$ $x_1 = 1$	$\sqrt{\log x} = \log \sqrt{x}$ $x_2 = 10000$
$\sqrt{\log 1} = \log \sqrt{1}$ $\sqrt{0} = \log 1$ $0 = 0$ x_1 jest rješenje	$\sqrt{\log 10000} = \log \sqrt{10000}$ $\sqrt{4} = \log 100$ $2 = 2$ x_2 jest rješenje

Rješenja jednađbe su: $x_1 = 1$, $x_2 = 10000$.

Vježba 219

Riješi jednađbu: $\log \sqrt{x} - \sqrt{\log x} = 0$.

Rezultat: $x_1 = 1, x_2 = 10000$.

Zadatak 220 (Marta, gimnazija)

Riješi jednađbu: $\log x + \log x^2 + \log x^3 + \log x^4 + \dots + \log x^{100} = 5050, (x \neq 0)$.

Rješenje 220

Ponovimo!

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad 1+2+3+4+5+\dots+n = \frac{n \cdot (n+1)}{2}.$$

Logaritam broja a po bazi b je broj c kojim treba potencirati bazu b da se dobije broj a.

Mnemotehničko pravilo za pamćenje osnovne veze eksponencijalne i logaritamske funkcije:

$$\log_b a = c \quad \log_b a = b^c \quad a = b^c$$

$$\log(a \cdot b) = \log a + \log b, \quad \log a^n = n \cdot \log a, \quad a^1 = a, \quad \log_{10} x = \log x.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju:

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

1. inačica

$$\begin{aligned} & \log x + \log x^2 + \log x^3 + \log x^4 + \dots + \log x^{100} = 5050 \Rightarrow \\ \Rightarrow & \log(x^1 \cdot x^2 \cdot x^3 \cdot x^4 \cdot \dots \cdot x^{100}) = 5050 \Rightarrow \log x^{1+2+3+4+\dots+100} = 5050 \Rightarrow \\ \Rightarrow & (1+2+3+4+\dots+100) \cdot \log x = 5050 \Rightarrow \frac{100 \cdot (100+1)}{2} \cdot \log x = 5050 \Rightarrow \frac{100 \cdot 101}{2} \cdot \log x = 5050 \Rightarrow \\ \Rightarrow & \frac{100 \cdot 101}{2} \cdot \log x = 5050 \Rightarrow 50 \cdot 101 \cdot \log x = 5050 \Rightarrow 5050 \cdot \log x = 5050 \Rightarrow \\ \Rightarrow & 5050 \cdot \log x = 5050 \quad /: 5050 \Rightarrow \log x = 1 \Rightarrow x = 10^1 \Rightarrow x = 10. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} & \log x + \log x^2 + \log x^3 + \log x^4 + \dots + \log x^{100} = 5050 \Rightarrow \\ \Rightarrow & \log x + 2 \cdot \log x + 3 \cdot \log x + 4 \cdot \log x + \dots + 100 \cdot \log x = 5050 \Rightarrow \\ \Rightarrow & \log x \cdot (1+2+3+4+\dots+100) = 5050 \Rightarrow \log x \cdot \frac{100 \cdot (100+1)}{2} = 5050 \Rightarrow \\ \Rightarrow & \frac{100 \cdot 101}{2} \cdot \log x = 5050 \Rightarrow \frac{100 \cdot 101}{2} \cdot \log x = 5050 \Rightarrow 50 \cdot 101 \cdot \log x = 5050 \Rightarrow 5050 \cdot \log x = 5050 \Rightarrow \\ \Rightarrow & 5050 \cdot \log x = 5050 \quad /: 5050 \Rightarrow \log x = 1 \Rightarrow x = 10^1 \Rightarrow x = 10. \end{aligned}$$

Vježba 220

Riješi jednađbu: $\log x + \log x^2 + \log x^3 + \log x^4 + \dots + \log x^{10} = 55, (x \neq 0)$.

Rezultat: $x = 10$.